

Företagandets offentligrättsliga villkor

Översiktligt om skattesystemet i Sverige och regelverket om skatteförfarandet
av Björn Forssén (2025-10-12)

Innehåll

Förkortningar, s. 2

Disposition, s. 3

Skatteverket (SKV) – bakgrund, s. 4

Vilka skatter och avgifter bör en företagare främst beakta? s. 5

Vilken myndighet är beskattningsmyndighet avseende nämnda skatter och avgifter? s. 5

Lantmäteriet – beskattningsmyndigheten avseende stämpelskatt, s. 5

Vilka materiella resp. förfarandemässiga regelverk gäller för skatterna och avgifterna? s. 6

Hur ska skatterna och avgifterna i fråga redovisas och betalas till staten? s. 7

- Skattekontosystemet, SFL, s. 7
- Tullsystemet, TL och unionstullkodexen, s. 7

Företagens förhållande till Bolagsverket och Bokföringsnämnden, s. 8

- Bolagsverket, s. 8
- Bokföringsnämnden, s. 8
- *Regler*, s. 8
- *Därutöver gäller LAS-förordningen för börsnoterade koncerner*, s. 8

F-skatten – ett ”körkort” från SKV för företagaren men banken avgör i starten, s. 9

- F-skatt, s. 9
- *Regler om godkännande för F-skatt*, s. 9
- Banken – en ”myndighet”? s. 9

Revision, bevissäkring och betalningssäkring etc. – hur kan SKV intervensera i företaget? s. 10

- *Kontrolluppgifter och förelägganden*, s. 10
- *Tvångsåtgärder*, s. 10
- *Utredning och kontroll*, s. 10

USA i SFL – hur gick den lagstiftningsproceduren till? s. 10

Även OECD-regler har inkorporerats i SFL, s. 10

Konklusion, s. 10

EU-kommissionens syn på skattesystemen i medlemsstaterna, s. 11

Företagaren bör i god tid tänka på vad det kan kosta skattemässigt att pensionera sig, s. 12

Jfr ang. sjukförsäkringen för företagaren, s. 12

Förkortningar

Ang., angående
 Anm., anmärkning
 BFL, bokföringslagen (1999:1078)
 BFN, Bokföringsnämnden
 BFNAR, BFN:s allmänna råd
 C, curia (om EU-domstolen)
 DAC, Directive on Administrative Cooperation
 dvs., det vill säga
 EBM, Ekobrottsmyndigheten
 EG, Europeiska gemenskaperna
 EU, Europeiska unionen eller unionen
 F, företagare (i uttrycket F-skatt)
 FATCA, Foreign Account Tax Compliance Act
 FK, Försäkringskassan/-kassorna
 FL, Förvaltningslagen (2017:900)
 FU, förundersökning
 IAS, International Accounting Standards
 IASB, International Accounting Standards Board
 IFRS, International Financial Reporting Standards
 IL, inkomstskattelagen (1999:1229)
 Jfr, jämför
 JFT, Tidskrift utgiven av Juridiska Föreningen i Finland
 kap., kapitel
 KFM, Kronofogden
 KU, kontrolluppgift
 MCAA, Multilateral Competent Authority Agreement
 men., mening/-en
 Moms, mervärdesskatt
 OECD, Organisation for Economic Co-operation and Development
 PFS, Pedagogiskt Forum Skatt (plattform på www.forssen.com)
 PGI, pensionsgrundande inkomst
 Prop., Regeringens proposition
 RSV, Riksskatteverket (numera SKV:s huvudkontor)
 s., sida/-or
 SAL, socialavgiftslagen (2000:980)
 SFB, socialförsäkringsbalken (2010:110)
 SFF, skatteförfarandeförordningen (2011:1261)
 SFL, skatteförfarandelagen (2011:1244)
 SFS, svensk författningssamling
 SKV, Skatteverket
 SOU, statens offentliga utredningar
 st., stycke
 t.ex., till exempel
 TL, tullagen (2016:253)
 Tullkrim, Tullverkets operativa avdelning
 USA, United States of America
 www, world wide web

Disposition

Genomgången av de villkor som skatteförfarandet innebär för företagarens verksamhet börjar med en **bakgrund till Skatteverket (SKV)** som administrerar beskattningsförfarandet (skattekontosystemet) samt vilka skatter och avgifter en företagare främst måste beakta i sin verksamhet därvidlag och att **Tullverket** är beskattningsmyndighet avseende tull och ”importmoms”. SKV är dock beskattningsmyndighet avseende ”importmoms” om importören är ett momsregistrerat företag, varvid ”importmoms” omfattas av skattekontosystemet. [s. 4]

Bland annat på min hemsida, www.forssen.com, använder jag akronymen **IMPAKT** som ett minnesord för att beskriva ***vilka de viktigaste skatterna och avgifter är för en företagare.*** Med det påhittade ordet visar jag också om det är **SKV** eller **Tullverket** som är ***beskattningsmyndighet*** avseende respektive skatt och avgift. [s. 5]

Sedan går jag igenom ***vilka materiella respektive förfarandemässiga regelverk som gäller för skatterna och avgifterna som representeras av minnesordet IMPAKT.*** [s. 6]

Vidare visar jag hur uppbörden av skatterna och avgifterna i fråga ska ske, dvs. ***hur dessa ska redovisas och betalas*** till SKV respektive Tullverket och därmed **till staten**. [s. 7]

Jag nämner också **Bolagsverket** och **Bokföringsnämnden** som viktiga myndigheter för statens kontrollverksamhet angående att uppbörden av skatter och avgifter ska fungera. I det sammanhanget nämner jag också att för *börsnoterade koncerner* är EU:s IAS-förordning om internationella redovisningsstandarder obligatorisk. Förordningen är direkt tillämplig i Sverige som medlemsland i EU. [s. 8]

Därefter nämner jag att **företagaren** i starten av sin verksamhet **behöver ett godkännande för att tillämpa skatteformen F-skatt från SKV**. Godkännandet fungerar som ett slags ”körkort” att visa upp för uppdragsgivare, så att de normalt sett inte ska behöva bli ansvariga för uppdragstagarens skatter och avgifter. I det sammanhanget lyfter jag att det i praktiken är banken som är avgörande i starten av ett nyföretagande, eftersom företagen dels behöver ett bankkonto, dels behöver låna för sina investeringar. I sistnämnda hänseende tar jag upp att **Kronofogden** kan bli ett problem för make eller maka om familjens hem, exempelvis en villa, dras in i en obeståndssituation, varvid så kallad dold samäganderätt till villan hävdas av Kronofogden mot företagaren trots att maken eller maken inte är delaktig eller ägare i företaget och ensam äger villan. [s. 9]

Sedan nämner jag **reglerna om hur SKV i sin kontrollverksamhet kan intervensera i företaget**. Jag går igenom var de viktigaste reglerna att känna till i det hänseendet finns i skatteförfarandelagen (2011:1244). I sammanhanget nämner jag också att det i den lagen har flutit in regler som inte har sitt ursprung i vare sig nationella eller EU-rättsliga källor, utan kommer från **USA** och **OECD**. [s. 10]

Jag berör även **EU-kommissionens syn på skattesystemen i medlemsstaterna**, och att kommissionen anser att uppbördsfrågorna bör prioriteras av dem. [s. 11]

Jag avslutar med att nämna något om företagarens förhållande till **Pensionsmyndigheten** och **Försäkringskassan/-orna**. De offentligrättsliga villkoren därvidlag innebär att **företagaren bör tänka till på valet av företagsform och oavsett den frågan framför allt i god tid tänka på vad det kan ’kosta skattemässigt’ att pensionera sig**. [s. 12]

Skatteverket (SKV) – bakgrund

Reglerna om skatteförfarandet/beskattningsförfarandet finns i skatteförfarandelagen (2011:1244), SFL, och skatteförfarandeförordningen (2011:1261), SFF, beträffande skattekontosystemet som infördes den 1 november 1997. Skattekontosystemet omfattar de flesta skatter och avgifter, men exempelvis tull ingår inte, utan för den skatten återfinns materiella och förfaranderättsliga regler i tullagen (2016:253) och EU:s unionstullkodex.

SFL och SFF infördes den 1 januari 2012 och ersatte bland annat de tidigare tre stora lagarna angående beskattningsförfarandet, dvs. skattebetalningslagen (1997:483), taxeringslagen (1990:324) och lagen (2001:1227) om självdeklaration och kontrolluppgifter.

Därmed avskaffades också skattenämnderna (till och med 1990 benämnda taxeringsnämnderna), så att numera beslut om slutlig skatt, beslut om mervärdesskatt och beslut om arbetsgivaravgifter etc. fattas av SKV genom tjänstemannabeslut.

SKV är sedan 2004 en enda rikstäckande myndighet. Tidigare fanns det en myndighet i varje län/region med Riksskatteverket (RSV) i toppen av organisationen. Idag är hela organisationen av skatteförvaltningen i Sverige Skatteverket, vilket alltså brukar förkortas SKV.

SKV har en utmärkt hemsida, www.skatteverket.se.

***Vilka* skatter och avgifter bör en företagare främst beakta?**

Av Björn påhittat minnesord: **IMPAKT**. Det står för:

*In*komstskatt
*M*ervärdesskatt
*P*unktskatt
*A*rbetsgivaravgifter
*K*ällskatt
*T*ull

***Vilken* myndighet är beskattningsmyndighet avseende nämnda skatter och avgifter?**

<i>In</i> komstskatt	Beskattningsmyndighet SKV
<i>M</i> ervärdesskatt	Beskattningsmyndighet SKV
<i>P</i> unktskatt	Beskattningsmyndighet SKV
<i>A</i> rbetsgivaravgifter	Beskattningsmyndighet SKV
<i>K</i> ällskatt	Beskattningsmyndighet SKV
<i>T</i> ull	Beskattningsmyndighet Tullverket. Beträffande mervärdesskatt (moms) på import, ”importmoms”, är SKV beskattningsmyndighet, om företagare som importerar en vara är mervärdesskatteregistrerad i Sverige. Annars är Tullverket beskattningsmyndighet även för ”importmoms” och inte bara för tull. (Tullverket är alltid beskattningsmyndighet avseende en privatpersons ”importmoms”, eftersom privatpersoner inte kan momsregistrera sig hos SKV.)

OBS! Import avser införsel av varor till Sverige från ett tredjeland, dvs. från en plats utanför tullunionen EU. För införsel av en vara från annat EU-land, s.k. unionsinternt förvärv av vara, är SKV alltid beskattningsmyndighet. Inre marknaden ska fungera utan Tullverkets kontroll av gränsöverskridande varuhandel mellan EU:s medlemsstater. Varuhandeln mellan Irland och Nordirland omfattas också av EU-systemet (och Nordirland har den särskilda landkoden XI).

Lantmäteriet – beskattningsmyndigheten avseende stämpelskatt

Stämpelskatt – statlig omsättningsskatt som (jämte expeditionsavgift) utgår vid köp av eller inteckning i fastighet/tomträtt. Lantmäteriet är beskattningsmyndighet (www.lantmateriet.se).

[Anm.: SKV är beskattningsmyndighet för kommunal fastighetsavgift för småhus (samt för fastighetsskatt).]

Vilka materiella resp. förfarandemässiga regelverk gäller för skatterna och avgifterna?

För skatteförfarandet avseende de flesta skatter och avgifter gäller sedan den 1 november 1997 det så kallade *skattekontosystemet*. Det regleras sedan den 1 januari 2012 i skatteförfarandelagen (2011:1244), *SFL*, och skatteförfarandeförordningen (2011:1261), SFF. Förvaltningslagen (2017:900), FL, som infördes den 1 juli 2018 är subsidiär i förhållande till SFL som förfaranderättslig speciallag (se 4 § FL). Förhållandet mellan materiella och förfarandemässiga regelverk för nämnda skatter och avgifter för företag är följande:

	Materiella regler	Förfaranderegler
<i>Inkomstskatt</i>	Inkomstskattelagen (1999:1229)	SFL
<i>Mervärdesskatt</i>	Mervärdesskattelagen (2023:200)	SFL
<i>Punktskatt</i>	T.ex. lagen (1994:1776) om skatt på energi	SFL
<i>Arbetsgivaravgifter</i>	Socialavgiftslagen (2000:980)	SFL*
<i>Källskatt</i>	Skatteavdrag för preliminär skatt (dvs. uppbörd av inkomstskatt)	SFL (10 kap.)
<i>Tull</i>	Tullagen (2016:253), TL Jämte TL tillämpas unionstullkodexen, förordning (EU) nr 952/2013.**	TL (omfattas <i>inte</i> av <i>skattekontosystemet</i>)

FL är subsidiär i förhållande till SFL. Det finns inget förfaranderättsligt direktiv från EU. Kompetensen avseende förvaltningsrätten har inte tilldelats EU:s institutioner, utan ligger i princip kvar hos Sveriges riksdag (jfr förarbetena till EU-lagen SFS 1994:1500, prop. 1994/95:19, Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, Del 1 s. 453; och förarbetena till FL, SOU 2010:29 s. 21). Emellertid finns det formella regler i t.ex. EU:s mervärdesskattedirektiv (2006/112/EG), vilka har implementerats i mervärdesskattelagen och SFL.

*Socialavgiftslagen (SAL) innehåller bestämmelser om avgifter för finansiering av systemen för social trygghet (socialavgifter) – 1:1 1 st. SAL. Skyldigheten att betala avgifter enligt SAL kan begränsas av EU/EES-rätten eller avtal om social trygghet med andra stater (1:3 SAL).

- I EU-rätten finns inga särskilda bestämmelser om skyldighet att betala socialavgifter eller andra avgifter för finansiering av sociala trygghetssystem. Den skyldigheten bestäms i varje EU-lands nationella lagstiftning. Rätten att ta ut avgifter på en inkomst beror dock på om personen som uppbär inkomsten omfattas av lagstiftning om social trygghet i ett EU-land, EES-land (Island, Liechtenstein och Norge) eller Schweiz enligt lagvalsregler i EU:s förordning (EG) nr 883/2004. Förordningen ska samordna tillämpningen av EU- och EES-ländernas olika sociala trygghetssystem (se prop. 2000/01:8 s. 64 och 65). Huvudregeln är att en person omfattas av lagstiftningen i det land där denne arbetar (arbetslandsprincipen – *lex loci laboris*) – se prop. 2000/01:8 s. 65.

**Unionstullkodexen är direkt tillämplig i Sverige, eftersom det är en förordning och inte ett direktiv från EU.

Hur ska skatterna och avgifterna i fråga redovisas och betalas till staten?

Skattekontosystemet, SFL

Inkomstskatt Inkomstdeklaration ska lämnas till SKV senast 2 maj året efter beskattningsåret (32:1)
 Granskningsperiod (jfr prop. 2010/11:165 Del 1 s. 504)
 Beslut och besked om slutlig skatt senast 15 december (56:10)
 På företagets skattekonto ska SKV registrera slutlig skatt etc. som ska betalas eller skatt att tillgodoräkna samt in- och utbetalningar (61:1 1 st.)

Inkomstdeklaration 1 – fysiska personer, t.ex. en enskild näringsverksamhet ("enskild firma")

Inkomstdeklaration 2 – aktiebolag och ekonomiska föreningar

Inkomstdeklaration 3 – ideella föreningar, stiftelser och registrerade trossamfund med flera

Inkomstdeklaration 4 – handelsbolag och kommanditbolag (OBS! beskattning på delägarnivå)

Tider enligt ovan gäller för "enskild firma". För juridiska personer förekommer avvikelser. Vad jag vill framhålla är granskningsperioden i förfarandet med inkomstdeklarationer, vilken inte förekommer beträffande löpande redovisning av skatter och avgifter enligt nedan.

För följande skatter och avgifter fastställs deklarationerna automatiskt enligt lämnad deklaration eller till 0 kr om ingen deklaration lämnas i tid. Ingen granskningsperiod således. Genom SFL har skattedeklaration blivit ett samlingsbegrepp för följande deklarationer:

Mervärdesskatt	Mervärdesskattedeklaration	Lämnas till SKV varje månad, kvartal eller år beroende på omsättning (26:10 och 26:11)
Punktskatt	Punktskattedeklaration	Punktskattedeklaration och Arbetsgivardeklaration lämnas till SKV
Arbetsgivaravgifter	Arbetsgivardeklaration	varje månad enligt huvudregeln (26:10)
Källskatt	(gemensam för A och K)	

Beroende på omsättning är deklarations-/förfallodagarna olika (26:26 och 26:30).

Anm.: Handelsbolag och kommanditbolag räknas inte som juridiska personer avseende **Inkomstskatt**, till skillnad från beträffande **M**, **P**, **A** och **K**. Handelsbolag och kommanditbolag lämnar en Inkomstdeklaration 4 men inkomstbeskattas på delägarnivå (jfr ovan).

Tullsystemet, TL och unionstullkodexen

Tull Tullverket förtullar* varor (goods) som importeras, och åsätter ett tullvärde vilket utgör underlag för tull och "importmoms" och utfärdar en tullräkning.

*Förtullning benämns varans *övergång till fri omsättning*. En importerad vara som har undergått sådan handläggning hos en tullmyndighet inom EU kan flyttas utan ytterligare gränskontroller mellan EU:s medlemsstater på den inre marknaden (jfr fri rörlighet för varor).

[Anm.: Om en deklaration innehåller oriktig uppgift eller inte lämnas, anmäler SKV detta till

Ekobrottsmyndigheten (EBM). Tullverket lämnar misstanke om smuggling till sin avdelning **Tullkrim**.

Förundersökning (FU) inleds och aktualiserar straffrättsliga regler. FU leds av åklagare som beslutar om ev. åtal.]

Företagens förhållande till Bolagsverket och Bokföringsnämnden

Bolagsverket

För att upprätthålla kontrollmöjligheterna avseende ett företags ekonomi ska det upprätta en bokföring och normalt sett lämna en årsredovisning till Bolagsverket. I enlighet med den så kallade intressentmodellen som motiv för bokföringsskyldigheten är det många som kan vara intresserade av att en gång per år kunna ta del av den offentliga redovisningen från företagen, dvs. årsredovisningen. Beträffande den officiella redovisningen i form av resultat- och balansräkningar gäller företagshemligheten fram till dess bokföringen görs offentlig genom att företaget lämnar årsredovisningen till Bolagsverket. En av intressenterna är givetvis SKV.

Huvudregeln är att företag ska ha revisorer, men möjlighet att välja bort revisorerna gäller sedan den 1 november 2010 för småföretag.

Bokföringsnämnden

Oavsett om ett företag utser revisor eller inte, ska bokföring upprättas och ett nyckelbegrepp är att det ska ske med beaktande av god redovisningssed. Den myndighet som utvecklar begreppet god redovisningssed är Bokföringsnämnden (BFN). Det sker genom BFN:s utfärdande av allmänna råd (BFNAR) med mera. Dessa texter är branschorienterade, och bör beaktas av företagen, eftersom bokföringslagen (1999:1078) kompletteras av BFNAR m.m.

Enligt min uppfattning är BFN "ojämn" med att utfärda allmänna råd etc. Framför allt debatten om vinster i välfärden borde ha lett till BFNAR för företag inom vård, skola och omsorg, men det verkar som att de inte räknas som riktiga företag. Ett annat område där jag anser att behoven av att utveckla verktyget intressentmodellen med BFNAR m.m. är för företag på bostadsmarknaden.

Regler

Skyldigheten att avsluta bokföringen med en årsredovisning, 6:1 bokföringslagen (1999:1078), BFL
Undantag från huvudregeln om krav på att anlita revisor, 2 § revisionslagen (1999:1079)
Bokföringsnämnden ansvarar för utvecklandet av god redovisningssed, 8:1 1 st. 1 men. BFL.

Därutöver gäller IAS-förordningen för börsnoterade koncerner

Jfr IAS-förordningen från EU: Förordning (EG) nr 1606/2002 om internationella redovisningsstandarder.

Från och med 2005 ska alla börsnoterade europeiska företag i sin koncernredovisning tillämpa de internationella redovisningsstandarderna, International Financial Reporting Standards (IFRS) och International Accounting Standards (IAS), vilka tillsammans nämns som IFRS. IASB (International Accounting Standards Board) ansvarar för IFRS. Onoterade företag kan välja att tillämpa dessa regler i sin koncernredovisning. I enlighet med intressentmodellen bidrar IAS-förordningen framför allt till att investerare kan värdera och jämföra börsbolag inom EU, vilket gagnar EU:s strategi för en gemensam kapitalmarknad och därmed ekonomisk tillväxt i unionen.

F-skatten – ett ”körkort” från SKV för företagaren men banken avgör i starten

F-skatt

Den som avser att driva näringsverksamhet ska godkännas för F-skatt av SKV.

Ett företag som tillhandahåller tjänster behöver godkännande för F-skatt från SKV. F står för företagare. Om en uppdragstagare inte kan sätta ut ”Godkänd för F-skatt” i faktura till sin uppdragsgivare, blir uppdragsgivaren ansvarig för företagets skatter och avgifter som om denne vore uppdragstagarens arbetsgivare. Detsamma gäller om en uppdragstagare har sådant godkännande från SKV, men det är uppenbart felaktigt och uppdragsgivaren inte anmäler detta till SKV, t.ex. om en tidigare anställd har ansökt om och godkänts för F-skatt men inte tar någon företagarrisk. Företagarrisk är det viktigaste tecknet på sådan självständighet gentemot uppdragsgivare att uppdragstagaren inte ska anses vara arbetstagare och därmed ska godkännas för F-skatt och byta sin A-skattsedel mot godkännande för F-skatt, vilket numera är en registreringsfråga och tidigare innebar utfärdande av en F-skattsedel.

Regler om godkännande för F-skatt: se 9 kap. SFL.

Banken – en ”myndighet”?

Lån för att starta företag. Banken etc. borde vid kreditprövningen endast beakta:

1. Affärsidén.
2. Ledaren.
3. Nyckeltalen.

- Emellertid kräver banker och finansieringsföretag även säkerhet i form av pantsättning av egendom eller borgensåtagande. Den som har ett hus får lån men inte i första hand på grund av att affärsidén skulle kunna förväntas bli lyckad. Vad innebär detta nationalekonomiskt?

- Enligt min uppfattning hämmar i första hand bankerna – inte SKV – tillväxten i Sverige. Nya pengar i en egentlig mening kan bara skapas genom att företag producerar varor och tjänster, och för detta är en nödvändig förutsättning att nyföretagande får krediter för att starta. Annars skapas inga nya Ericsson och liknande.

- Problemet är ofta praktiskt – ett bankkonto krävs för att starta företag och för mig som rådgivare är det många gånger tvärstopp när företagaren inte ens får ett bankkonto och ska ansöka om F-skatt hos SKV.

Att bankerna begär säkerhet i en familjs villa för att bevilja lån till en make eller makas start av ett företag är ekonomiskt riskabelt inte bara för företagaren, utan också för dennes make eller maka om villan har utgjort säkerhet för lån till starten av företaget. Om Kronofogden (KFM) vidtar indrivningsåtgärder mot företagaren för exempelvis skatteskulder som företaget, exempelvis ett aktieföretag i vilket företagaren driver verksamheten, har ådragit sig, kommer KFM att hävda att företagaren har dolt samäganderätt i villan på grund av att den ingick som säkerhet för lån till starten av bolaget. Dvs., maken eller maken riskerar att förlora villan trots att han eller hon ensam har lagfart på villan och saknar ekonomisk beslutanderätt i aktieföretaget. Problemet med dold samäganderätt är i praktiken att KFM går på med indrivningsåtgärder om ingen överklagar och vinner framgång med att motbevisa KFM:s påståenden i exempelvis ärenden om dold samäganderätt.

Revision, bevissäkring och betalningssäkring etc. – hur kan SKV intervenera i företaget?

- *Kontrolluppgifter och förelägganden*

14 kap. etc. SFL – företaget ska lämna kontrolluppgifter (KU) på utdelningar etc. och banken på räntor. Företaget ska inte lämna KU på löneutbetalningar, eftersom uppgifter numera lämnas på individnivå i Arbetsgivardeklarationen.

37 kap. SFL – SKV kan förelägga företaget eller andra, t.ex. banken, att lämna uppgifter och vitesförelägga dem som vägrar.

- *Tvångsåtgärder*

44 kap. SFL – vitesföreläggande, t.ex. om banken hänvisar till sekretess vid föreläggande.

45 kap. SFL – bevissäkring.

46 kap. SFL – betalningssäkring varvid SKV anser sig kunna ”förutse” utgången i ett företrädaransvarsmål mot företrädare för ett aktiebolag (jfr 59:12–21 SFL).

- *Utredning och kontroll*

Skrivbordskontroll – SKV ställer frågor till företaget om uppgifter i en deklaration.

Besök – SKV och företaget kan överenskomma om besök – anges inte uttryckligen i SFL.

Revision – SKV skickar ett beslut om revision eller överlämnar det direkt när kontroll utförs och räkenskapsinformationen (bokföringen) hämtas eller granskas hos företaget. 41 kap. SFL.

USA i SFL – hur gick den lagstiftningsproceduren till?

I 22 a kap. SFL finns särskilda bestämmelser om kontrolluppgift om rapporteringspliktiga konton med anledning av det s.k. FATCA-avtalet.

- FATCA, Foreign Account Tax Compliance Act
- 22 a kap. infört i SFL den 1 april 2015 genom SFS 2015:69 (prop. 2014/15:41)
- FATCA-avtalet innebär att SKV och amerikanska Internal Revenue Service (IRS) utbyter uppgifter om kapitalinkomster och kapitaltillgångar med varandra. Sverige lämnar uppgifter för amerikanska personer och USA lämnar motsvarande uppgifter om svenska personer. *Kommentar:* USA har en nationalitetsprincip för sin beskattningsrätt. Läs mer? Se SKV:s hemsida, www.skatteverket.se.

Även OECD-regler har inkorporerats i SFL

I 22 b kap. SFL finns bestämmelser med anledning av rådets direktiv 2014/107/EU av den 9 december 2014 om ändring av direktiv 2011/16/EU vad gäller obligatoriskt automatiskt utbyte av upplysningar i fråga om beskattning (DAC 2 – som återges i Bilaga 5 i prop. 2015/16:29), och med anledning av OECD:s multilaterala avtal mellan behöriga myndigheter om automatiskt utbyte av upplysningar om finansiella konton, MCAA (Multilateral Competent Authority Agreement), vilket offentliggjordes av OECD-rådet i juli 2014 och som Sverige undertecknade den 29 oktober 2014. [DAC står för Directive on Administrative Cooperation.]

Konklusion

Företagen omfattas av offentligrättsliga villkor som inte har sitt ursprung i vare sig nationella eller EU-rättsliga källor. Problem: finns det en OECD- eller FATCA-domstol?

EU-kommissionens syn på skattesystemen i medlemsstaterna

I min artikel Förslag till en stor skattereform i Sverige som också förbereder en EU-skatt (JFT 5–6/2024 s. 455–496) nämner jag att jag redan i min licentiatavhandling från 2011 och doktorsavhandling från 2013 vid Örebro universitet lyfte jag att EU-kommissionen redan i sin så kallade grönbok 2010 framhöll att förhållningssättet att släppa in så många företagare som möjligt i momsregistret hade fört fel.

Kommissionen förordade en prioritering av uppbördsfrågan och registreringen till moms, för att motverka momsbedrägerier från dem som egentligen bara vill komma åt statens pengar. I avhandlingarna lyfter jag också – utifrån min tolkning av punkt 20 i ”Gregg”-målet (C-216/97) – att EU-domstolen vid tolkningen av direktivbestämmelserna på momsområdet också framhåller uppbörden framför själva beskattningsfrågan.

En effektiv uppbörd är således mycket viktig för ett fungerande företagsskattesystem, och i brist på en empirisk undersökning därvidlag uttryckte jag i artikeln följande om uppbördens betydelse för beskattningsfrågan.

Jag anför att nationalekonomerna inte borde få i uppdrag att förbereda skattetabeller, innan en empirisk undersökning har skett av vilket stöd företagare anser sig ha i en skatteprocess, genom att kunna visa upp en kronologiskt ordnad, granskad och godkänd bokföring. Jag har skrivit detta i en förstudie till fördjupade studier i *fiscal sociology*, vilket jag översätter till *skattesociologi* på svenska (se www.forssen.com, under PFS Böcker e-boken med koden 010Röd).

Om företagarna inte uppfattar att de omfattas av en rättssäker process, tenderar deras lojalitet till skattesystemet att minska, det vill säga uppbörden för finansieringen av välfärden förlorar i effektivitet. I detta sammanhang får särskilt omnämnas beträffande momsen att lagstiftaren har benämnt företagaren för en uppbördsman åt staten (se prop. 1989/90:111, Reformerad mervärdeskatt m.m., s. 294).

Företagaren bör i god tid tänka på vad det kan kosta skattemässigt att pensionera sig

SKV beslutar även om pensionsgrundande inkomst (PGI) för en fysisk person [se 8 § förordning (2017:154) med instruktion för Skatteverket]. PGI baseras på den beskattningsbara förvärvsinkomsten. SKV rapporterar den till Pensionsmyndigheten, som räknar ut den enskildes pensionsrätt [se 2:2 socialförsäkringsbalken (2010:110), SFB]. Ett tak för pensionsrätten är en PGI för intjänandeåret om 7,5 inkomstbasbelopp (det s.k. intjänandetaket) – se 60:5 SFB. För året 2025 är det beloppet 650 400 kr ($7,5 \times 80\,600$ kr).

Om intjänandetaket kan förväntas överskridas, betalar den som driver verksamhet under enskild firma socialavgifter i form av egenavgifter också på sådan överskjutande del, men utan att det ger någon ytterligare pensionsrätt. Detsamma gäller om verksamheten sker i ett handelsbolag (eller kommanditbolag). Dessa aspekter kan vara ett skäl till att välja företagsformen aktiebolag redan från början. Då kan delägaren själv styra hur mycket denne tar ut i lön från sitt bolag, så att bolaget enbart betalar arbetsgivaravgifter på en ersättning till denne motsvarande intjänandetaket för pensionsrätten, varvid hänsyn också tas till eventuell lön från någon anställning som delägaren har vid sidan av det egna bolagets verksamhet.

När pensioneringen närmar sig är det oavsett val av företagsform viktigt att tänka på att avdrag för avsättningar till periodiseringsfonder – om sådana har företagits – ska återföras till beskattning. Enligt 30:7 1 st. inkomstskattelagen (1999:1229), IL, ska när verksamheten pågår återföring ske senast det sjätte beskattningsåret efter det beskattningsår då avdraget gjordes. Emellertid ska, oavsett om verksamheten drivs under enskild firma eller om det rör sig om en delägare i handelsbolag/kommanditbolag eller om ett aktiebolag, avdragen återföras till beskattning även om nämnda tid inte har löpt ut, bl.a. om näringsverksamheten upphör att bedrivas (30:9 och 30:8 IL). Sålunda är ett tips att påbörja en avtrappning av avdrag för avsättningar till periodiseringsfonder, när ägaren börjar att närma sig den tid då denne avser att pensionera sig och upphöra med verksamheten.

Det finns regler om övertagande av periodiseringsfonder i 30:11-14 IL, vilka gäller i vilka fall och på vilka villkor fonderna får tas över mellan olika företagsformer. Min uppfattning är att om ägaren tänker pensionera sig är det bättre om denne har ett aktiebolag och överlåter aktierna till någon som fortsätter att driva bolagets verksamhet. Då rullar så att säga frågan om återföring framåt i tiden, i stället för att bolagets verksamhet avvecklas.

Om det inte ska ske någon överlåtelse av verksamhet, bör företagaren – oavsett i vilken företagsform denne bedriver sin verksamhet – trappa av avdragen för avsättningar till periodiseringsfonder i god tid innan denne tänker pensionera sig och avser att då helt enkelt avveckla verksamheten. Annars kanske företagaren inte kommer att ha råd att pensionera sig.

Se mer om frågor kring pensioneringen på s. 31 och 32 i min e-bok med koden 015Grön på www.forssen.com, under PFS Böcker.

Jfr ang. sjukförsäkringen för företagaren

Beträffande sjukförsäkringen gäller att en företagare som driver verksamhet under enskild firma eller i handelsbolag/kommanditbolag kan ansöka om sjukpenning från Försäkringskassan, FK. Om företagaren däremot använder aktiebolagsformen, ska vederbörande betala sjuklön till sig själv under 14 dagar, innan denne kan ansöka om sjukpenning hos FK. I detta hänseende är således aktiebolag inte fördelaktigt. Karensavdrag sker på sjukpenning eller sjuklön. Ang. sjuklön: se lagen (1991:1047) om sjuklön.